

Turystyka wiejska jako instrument rewitalizacji obszarów wiejskich

Wprowadzenie

Turystyka wiejska nie jest abstrakcyjną ideą o nieokreślonym przedmiocie rozważań. Od wielu lat stanowi rzeczywistość obszarów wiejskich, zwłaszcza krajów lepiej od Polski rozwiniętych, np. Niemiec, Austrii, Francji, Szwecji czy Irlandii. To w tych krajach obserwujemy rezultaty stosowania alternatywnych strategii w rolnictwie, m.in. agroturystyki, jako antidotum na konieczność likwidacji małych gospodarstw rolnych i wsi w jej tradycyjnym rozumieniu. Nie bez powodu w rozwoju turystyki wiejskiej upatruje się szans na rewitalizację obszarów wiejskich, wyznaczając jej rolę jednego z instrumentów odbudowy ich żywotności ekonomicznej i kulturowej.

Do najcenniejszych zasobów wsi należy szeroko pojmowane środowisko przyrodniczo-kulturowe, w którym tkwi jedna z największych szans na przetrwanie i budowanie nowej pomyślności, nie tylko ze względu na to, że stanowi ono podstawę działalności rolniczej, ale przede wszystkim dlatego, że w dzisiejszym świecie przypisuje się mu szczególne miejsce w szeroko pojmowanej rekreacji. Wieś powszechnie uznawana jest za enklawę ciszy i spokoju, w której ostały się pewne szczególnie ważne wartości humanistyczne potrzebne ludziom, coraz bardziej tęskniącym za naturą. Stworzenie możliwości zaspokajania takich potrzeb w sposób przynoszący wielostronne korzyści mieszkańcom wsi, turystom i wzmacniający miejscowe zasoby przyrody i kultury – staje się we współczesnym świecie istotną częścią składową każdej całościowej koncepcji rozwoju obszarów rustykalnych. Spróbujmy odpowiedzieć na pytanie: *co to jest dobro turystyczne?*

Według W. Gaworeckiego¹ przez pojęcie dobra turystycznego należy rozumieć *dobro lub zespół dóbr danych przez naturę, historię lub działalność ludzką, na które występuje popyt turystyczny*. Dobra turystyczne można po-

¹W. Gaworecki: Turystyka. PWE, Warszawa 1998, s. 100.

dzielić na podstawowe (zwane też idealnymi) i komplementarne. Do podstawowych dóbr turystycznych zaliczane są dobra naturalne i produkty pracy ludzkiej tworzone pośrednio z myślą o turystyce. Nadają one kierunek ruchowi turystycznemu i kształtują jego strukturę czasowo-przestrzenną, a także stanowią główną siłę przyciągającą turystów.

Wśród naturalnych dóbr (walorów) turystycznych dających turyście satysfakcję wyróżnić można: rzeźbę terenu, osobliwości geologiczne, jakość powietrza, pokrywą śnieżną, temperaturę, rzeki, potoki, zbiorniki wodne, morza, źródła mineralne, pustynie, lasy, osobliwości flory, ryby, ptaki, chronione gatunki fauny, zwierzynę oraz konglomeraty wymienionych elementów walorów turystycznych o wysokich wartościach estetycznych.

Natomiast produkty pracy ludzkiej jako składnik walorów turystycznych można podzielić, według J. Kruczały², na historyczne i współczesne. Do walorów historycznych autor zalicza następujące elementy: miejsca historyczne związane ze znaczącymi wydarzeniami i wybitnymi ludźmi; dzieła architektury, urbanistyki oraz techniki i ich zespoły; stanowiska archeologiczne i zbiory muzealne; miejsca kultu religijnego. Natomiast w grupie walorów współczesnych zwraca uwagę na wybitne dzieła gospodarcze (np. nowe miasta); interesujące obiekty przemysłowe; dzieła techniki komunikacyjnej; wielkie budowle wodne; wybitne dzieła architektury miejskiej; interesujące obiekty współczesnej kultury (teatry, galerie, wystawy); wielkie centra zakupów i ośrodki rozrywki. Należy dodać, że podział dóbr turystycznych na historyczne i współczesne jest umowny. Niektóre z nich, jak np. krajobraz kulturowy o znacznych walorach estetycznych, mogą w sobie zawierać zarówno elementy historyczne, jak i współczesne. Walory turystyczne określonego obszaru nie wyczerpują pojęcia dóbr turystycznych. Wykorzystanie podstawowych walorów turystycznych możliwe jest wówczas, gdy zostaną one uzupełnione przez komplementarne dobra turystyczne.

Społeczna użyteczność walorów turystycznych jest warunkowana odpowiednimi rozmiarami infrastruktury turystycznej danej miejscowości lub regionu. Całą infrastrukturę turystyczną można podzielić na techniczną i społeczną. Do infrastruktury technicznej³ zalicza się takie urządzenia, jak: *drogi, szlaki turystyczne, górskie koleje linowe, wyciągi narciarskie, lotniska turystyczne, żegluga turystyczna, specjalistyczne urządzenia obiektów uzdrowiskowych, sieć hotelowa, sieć zakładów gastronomicznych* itp. Natomiast na infrastrukturę społeczną składają się: *biura turystyczne, obiekty sportowe i wypoczynkowe, urządzenia rozrywkowe, informacja turystyczna* itp. Infrastrukturę turystyczną

²J. Kruczała: Zagospodarowanie turystyczne. AE, Kraków 1986, s. 13–19.

³W. Gaworecki: op. cit., s. 104

danego obszaru uzupełnia infrastruktura ogólna (paraturystyczna), na którą składają się m.in. środki komunikacji danego obszaru turystycznego, podstawowe urzędy administracyjno-usługowe, kulturalne i socjalne, a także sieć technicznego uzbrojenia terenu.

Ekonomiczne i społeczno-kulturowe aspekty rozwoju turystyki wiejskiej

Z rozwojem turystyki wiejskiej wiąże się nadzieję na poprawę materialnych warunków bytu rodziny wiejskiej, dzięki możliwości uzyskiwania dodatkowego dochodu z tytułu przyjmowania gości we własnym domu. Jest to również szansa na zmianę pozycji społecznej kobiet wiejskich, które mogą dzięki agroturystyce czuć się bardziej niezależne i docenione przez domowników i społeczność lokalną. Wraz z napływającymi do wsi turystami pojawia się możliwość kreowania nowych miejsc pracy w sektorze handlu i różnych usług, ograniczając w ten sposób bezrobocie. Spróbujmy odpowiedzieć na pytanie: *w jaki sposób prowadzenie działalności agroturystycznej wpłynęło na wielkość dochodów osobistych usługodawców?*⁴. Szczegółowe dane zawiera tabela 1.

Tabela 1

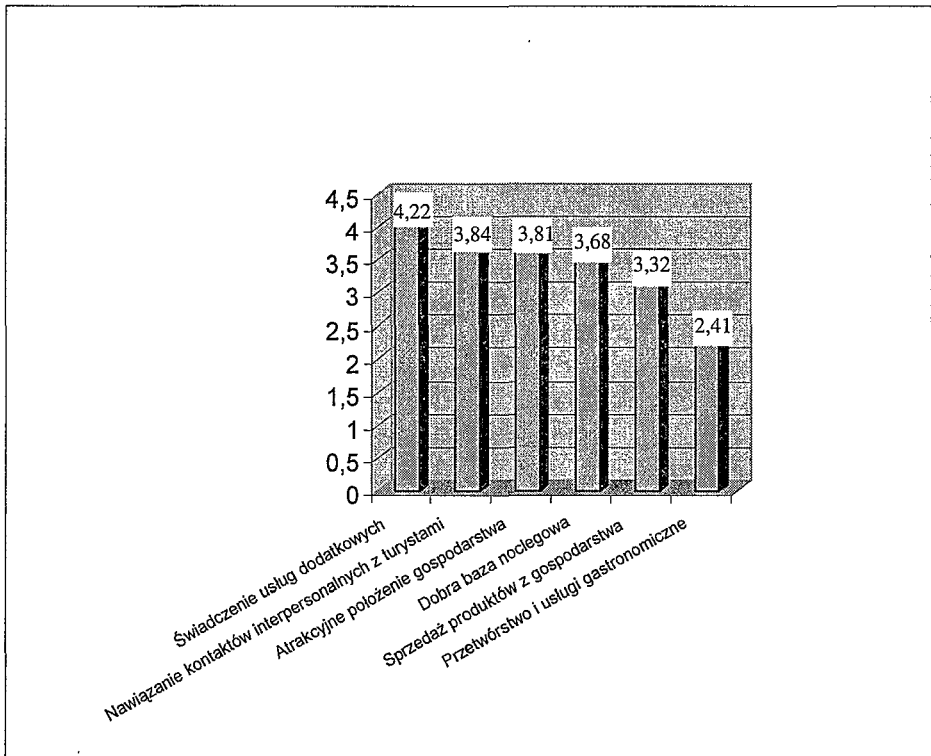
Opinie rolników dotyczące wzrostu dochodu osobistego w wyniku prowadzenia działalności agroturystycznej

Wzrost dochodów osobistych	Ogółem		Okres prowadzenia działalności			
	N = 104	%	do 2 lat	3–5 lat	6–10 lat	powyżej 10 lat
Brak wzrostu	22	21,2	15	7	–	–
Do 20,0%	41	39,4	10	17	8	6
20,0–40,0%	26	25,0	–	3	12	11
40,0–60,0%	15	14,4	–	2	3	10

Źródło: Wyniki badań własnych.

⁴ Badania sondażowe wśród 104 rolników zajmujących się działalnością agroturystyczną przeprowadzono w latach 1998–1999 na terenie woj. mazowieckiego, podlaskiego, śląskiego, małopolskiego i świętokrzyskiego.

21,2% respondentów nie odnotowało żadnych zmian w budżetach rodzinnych z tytułu prowadzenia działalności agroturystycznej; 39,4% badanych deklaroowało wzrost dochodów osobistych do 20,0%; 25,0% respondentów uznało, że dochody wzrosły w granicach od 20,0 do 40,0%; pozostali (14,4%) deklarowali wzrost dochodu w granicach od 40,0 do 60,0%. Opinie badanych zależały od czasu prowadzenia działalności agroturystycznej. Usługodawcy, którzy nie zauważyli poprawy sytuacji ekonomicznej rodziny, agroturystyką zajmowali się relatywnie krótko, tj. do 5 lat. Były to zazwyczaj osoby, które uruchamiając działalność, musiały zainwestować dosyć duże pieniądze (własne bądź pożyczone). W tak krótkim czasie inwestycje nie zawsze się zwróciły. Najwyższy wzrost dochodu osobistego deklarowali rolnicy, w gospodarstwach których agroturystyka należy do tradycji rodzinnych i ma ugruntowaną pozycję na rynku usług.

Wykres 1

Warunki osiągnięcia sukcesu ekonomicznego w działalności agroturystycznej

Źródło: Wyniki badań własnych.

Oceny warunków osiągania sukcesu ekonomicznego rolnicy dokonali w skali Likerta (1 – nieważny, 2 – mało ważny, 3 – średnio ważny, 4 – ważny, 5 – bardzo ważny).

Osiągnięcie sukcesu ekonomicznego przez część usługodawców możliwe było m.in. dzięki atrakcyjnemu położeniu gospodarstwa (3,81 p.), wykorzystaniu jak największej liczby pomieszczeń do zorganizowania bazy noclegowej (3,68 p.), sprzedaży produktów z gospodarstwa (3,32 p.), przetwarzaniu surowców rolno-spożywczych i gastronomii (2,41 p.).

Równie ważne są społeczno-kulturowe aspekty turystyki wiejskiej, ponieważ umożliwia ona spotkanie się ludzi z różnych światów, dwukierunkowy przepływ informacji, wymianę wartości i elementów stylu życia. Z przeprowadzonych badań wynika, że rolnicy wykazywali dużą chęć nawiązania kontaktu z osobami „z zewnątrz” (3,84 p.), chęć poznania innych, a zarazem nowych obyczajów. Pragnęli również zainteresować turystów wypoczynkiem w gospodarstwie (4,22 p.) poprzez organizowanie wycieczek czy „wieczorków przy kawie”. Świadcząc usługi agroturystyczne, panie stały się bardziej niezależne ekonomicznie, mogły decydować o własnej pracy, realizować własne zainteresowania. Jedna z ankietowanych stwierdziła nawet, że „agroturystyka jest dobrym zajęciem dla osoby bezrobotnej, spragnionej życia towarzyskiego”.

Środowiska wiejskie podejmujące próbę przyciągnięcia uwagi turystów muszą umieć wyrazić i pielęgnować specyfikę swojego regionu wraz z całym bogactwem jego tradycji kulturowej. Wiedza dotycząca dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu została oceniona przez badanych rolników jako średnio ważna (2,88 p.), co wynikało m.in. z braku pełnej informacji dotyczącej istoty i znaczenia tego czynnika w osiąganiu sukcesu na rynku usług agroturystycznych. Co zatem powinien wiedzieć usługodawca na temat swojego regionu? Jako przykład posłużyć tu może Ziemia Łowicka⁵, znana głównie z bogactwa kultury ludowej, zarówno materialnej jak i duchowej, natomiast w mniejszym stopniu z walorów przyrodniczych. Na Ziemi Łowickiej dominuje krajobraz rolniczy, silnie przekształcony, przez to mało przydatny dla potrzeb turystycznych. Natomiast o jej dużej popularności w kraju i za granicą zadecydowały walory tradycyjnej kultury ludowej, takie jak wycinanki łowickie, pasiaki czy przyśpiewki.

Na dorobek kulturowy Ziemi Łowickiej składa się kultura materialna i duchowa wyrażona w postaci zabytków i żywych, kultywowanych jeszcze dzisiaj tradycji (np. architektura, tkactwo ludowe, hafty, strój, wycinanki, meblarstwo, zdobnictwo, rzeźby, malarstwo, a także zwyczaje, obrzędy, taniec, gwara). Poszczególne elementy kultury, choć w nieco zmienionej formie, są nadal obecne

⁵J. Wojciechowska, A. Morawska: Dziedzictwo kulturowe Ziemi Łowickiej a turystyka wiejska. [w:] Dziedzictwo kulturowe polskiej wsi a turystyka wiejska. Materiały VII Ogólnopolskiego Sympozjum Agroturystycznego. KCDRRiOW w Krakowie. Kraków 1999, s. 70–72.

w krajobrazie łowickim. Przetrwały dzięki silnemu przywiązaniu Książaków do ziemi, tradycji, do swojej „małej ojczyzny”.

Dziedzictwo kulturowe Ziemi Łowickiej to m.in.:

- 89 zabytkowych obiektów budownictwa ludowego położonych w 56 miejscowościach, w tym głównie stare chałupy z końca XIX i początku XX w.;
- 41 twórców ludowych działających w 16 miejscowościach – żywych ośrodkach sztuki ludowej (np. Łowicz – hafciarstwo, wycinankarstwo, ozdoby z papieru i bibuły, plastyka obrzędowa, kowalstwo; Sromów – rzeźbiarstwo; Kocierzew – taktwo; Różyce – szycie strojów ludowych);
- 3 placówki muzealne eksponujące elementy kultury książackiej, a mianowicie: *Muzeum w Łowiczu* z ekspozycją sztuki polskiego baroku, działem historycznym i bogatą kolekcją zabytków archeologicznych oraz działem etnograficznym wraz z plenerową ekspozycją tradycyjnego budownictwa ludowego; *Łowicki Park Etnograficzny w Maurzycach* ukazujący zmiany zachodzące w układach przestrzennych wsi łowickiej; *Muzeum Ludowe rodziny Brzozowskich w Sromowie*, prywatne muzeum twórczości własnej zawierające głównie rzeźby, w tym także ruchome, oraz wycinanki, pająki i obrazy olejne;
- uroczyscie obchodzone święta kościelne (np. Boże Ciało – Łowicz, Złaków Borowy, Kocierzew; Święto Matki Boskiej Zielnej – Łowicz, Kocierzew; odpusty parafialne – Złaków Kościelny, Zduny, Bąków Górny, Domaniewice);
- 6 zespołów folklorystycznych: „Boczki Chełmońskie”, „Bilchowiacy”, „Kalina”, „Koderki”, „Łowiczanie”, „Łowiczak”;
- zabytki architektury sakralnej (Łowicz, Domaniewice, Bielawy, Sobota);
- zabytkowe założenia pałacowo-ogrodowo-parkowe (Nieborów, Arkadia, Walewice);
- zabytkowe założenia dworsko-parkowe (np. Boczki, Osiek, Psary);
- stadniny koni w Walewicach i Sobocie.

W kultywowaniu kultury ludowej szczególną rolę odgrywają liczne zespoły regionalne ukazujące bogactwo folkloru łowickiego (np. w Łowiczu działają 4 zespoły). Natomiast najprężniej działającą organizacją jest Stowarzyszenie Regionalne Wsi „Urzecze”, którego integralną część stanowi zespół „Łowiczanie”. Skupia ono – obok muzyków, śpiewaków, tancerzy – także twórców sztuki ludowej. Od 1994 r. organizacja ożywia skansen w Maurzycach poprzez prezentację wesela łowickiego. Spektakle te wyróżniają się tym, że mogą w nich czynnie uczestniczyć turyści, pełniąc rolę gości weselnych przyjmowanych muzyką, śpiewem, tańcami i potrawami regionalnymi.

Prezentując dziedzictwo kulturowe Ziemi Łowickiej, podjęto próbę uświadomienia potencjalnym usługodawcom potrzeby poznawania i upowszechniania tych wartości wśród turystów. Jest to bowiem jeden z ważnych czynników powodzenia w prowadzeniu działalności usługowej. Ponieważ rolnicy nie zawsze są świadomi, jakie znaczenie w odnoszeniu sukcesu na rynku usług agroturystycznych ma wiedza dotycząca naturalnych, historycznych i współczesnych walorów turystycznych regionu, dlatego oczekują pomocy i wsparcia ze strony doradców ODR i stowarzyszeń agroturystycznych. Dotychczasowe programy szkoleń powinny być wzbogacone o zagadnienia dotyczące dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu.

Ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego

Wzmacnianiu lub odbudowie tożsamości kulturowej wsi towarzyszyć powinny działania w sferze ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu. Są one szczególnie istotne w przypadku tzw. wsi letniskowych, najczęściej zagrożonych ekologicznie z powodu masowego ruchu turystycznego. Dlatego dobrym rozwiązaniem jest propagowanie koncepcji turystyki alternatywnej, która będzie nie tylko efektywna ekonomicznie, ale także przyjazna środowisku przyrodniczemu, społecznemu i kulturowemu. W popularnej koncepcji trwałego i zrównoważonego rozwoju turystyki głównymi elementami są⁶:

- rozwój zgodny ze skalą oraz typem krajobrazu;
- rozwój uwzględniający specyfikę i potrzeby lokalnej społeczności;
- autentyczność charakteru zabudowy związanej z danym terenem, nowe budownictwo dostosowane architekturą i skalą do istniejącego;
- osobiste kontakty;
- rodzinne lub lokalne firmy;
- drugoplanowa rola czynnika ekonomicznego;
- duże znaczenie elementów przyrodniczych;
- ważna rola dziedzictwa kulturowego;
- wspieranie wiejskiego stylu życia;
- kompleksowe planowanie rozwoju z uwzględnieniem pojemności turystycznej danego obszaru;
- lokalna kontrola rozwoju, unikanie inwestorów zewnętrznych;

⁶J. Majewski: Turystyka wiejska – między rozwojem a ochroną dziedzictwa. [w:] Rozwój obszarów wiejskich w perspektywie integracji z Unią Europejską. Red. naukowa A. Kaleta. Wydaw. UMK, Toruń 1998, s. 136.

- zatrudnianie głównie miejscowej ludności;
- propagowanie bardziej przyjaznych form transportu (pieszy, rowerowy oraz publiczny);
- wypoczynek aktywny, doświadczanie, a nie zwiedzanie w szybkim tempie;
- kontakty z gospodarzami obiektów i miejscową ludnością;
- uczestnictwo turystów w codziennym życiu mieszkańców;
- podejście długoterminowe.

W urzeczywistnianiu idei zrównoważonego rozwoju turystyki duże znaczenie ma edukacja ekologiczna, charakteryzująca się różnorodnością funkcji, celów i zadań. W ramach tego nurtu wyróżniamy dwie podstawowe funkcje⁷:

- działania edukacyjne wynikające z ogólnych celów kształcenia, tj. ze zrozumienia przez poszczególne grupy społeczne idei zrównoważonego rozwoju i kształtowania postaw prospołecznych;
- działania na rzecz poprawnego opracowywania i wdrażania krajowych i lokalnych strategii zrównoważonego rozwoju – ważnego zadania dla państw w ich polityce gospodarczej i społecznej.

Pierwsza funkcja zakłada przygotowanie społeczeństwa do ochrony środowiska przyrodniczego, ma charakter stały, długofalowy, a jej realizacja wymaga przygotowania koncepcji programowo-metodycznych. Natomiast znaczenie drugiej funkcji jest szczególnie istotne w rozwoju obszarów wiejskich, które w Polsce stanowią ok. 93,0% obszaru całego kraju. Odwołując się do aktualnych założeń polityki rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa, należy zauważyć, że problemy ochrony zasobów środowiska naturalnego stanowią integralną część szerszej polityki strukturalnej i rozwojowej Polski.

Opracowanie strategii rozwoju gmin z uwzględnieniem powyższych założeń wymaga planowego działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego. Jednocześnie stwarza potrzebę przygotowania tych, którzy te strategie opracowują i są odpowiedzialni za ich realizację (np. kadra kierownicza administracji państwowej, samorządowej) oraz rolników i mieszkańców obszarów wiejskich. W edukacji rolników powinno uwzględniać się m.in. zasady regionalnego gospodarowania zasobami przyrody, umiejętności oceny stanu środowiska oraz działania na rzecz jego ochrony.

Innym ważnym zadaniem, mieszczącym się w obrębie drugiej funkcji, jest rozwój turystyki masowej. Chodzi tutaj o poznanie zasad jej uprawiania, aby móc chronić środowisko i ograniczać zagrożenia. Zadania te powinny być

⁷E. Jachimowicz: Edukacja ekologiczna i jej rola w ochronie środowiska naturalnego. [w:] Problemy rozwoju turystyki wiejskiej na Wileńszczyźnie. Materiały pod red. Z.J. Przychodzenia. Wydaw. SGGW, Warszawa – Biała Waka 2000, s. 36–38.

przewidziane dla przedstawicieli władz terenowych i samorządów mających wpływ na planowanie rozwoju turystyki. W planowaniu tym konieczna jest znajomość zasad zachowania walorów przyrodniczych. Ochroną środowiska naturalnego powinni być zainteresowani również organizatorzy turystyki, ponieważ nadmierna eksploatacja zasobów prowadzi do degradacji środowiska, a tym samym do zmniejszania atrakcyjności regionów, w konsekwencji zaś do spadku dochodów osób utrzymujących się z turystyki.

Oceniając ekologiczny ruch oświatowy dla dorosłych, można stwierdzić, że w ostatnich latach nastąpiło wyraźne jego ożywienie. Nie oznacza to, że jest on w pełni skuteczny. Konieczne wydaje się dążenie do pełnej realizacji celów edukacji, a także powszechności działań. U wielu ludzi występują zakłócenia w rozumieniu właściwych relacji człowiek – środowisko naturalne, które mogą powodować nieświadome ich zachowania, zagrażające równowadze w środowisku naturalnym, a nawet zdrowiu i życiu człowieka.

Podsumowanie

Agroturystyka jest jedną z form pozarolniczej aktywności gospodarczej mieszkańców wsi, która zarówno w Polsce, jak i na całym świecie zdobywa coraz większe grono zwolenników. Tradycja wypoczynku na wsi sięga XIX wieku. W przeszłości były to głównie odwiedziny rodziny i przyjaciół zamieszkujących tereny wiejskie, a także tzw. letniska, na które wyjeżdżali bardziej zamożni mieszkańcy miast, głównie inteligencja. Począwszy od lat 60. przybrała ona postać tzw. wczasów pod gruszą organizowanych przez różne zakłady pracy oraz Biuro Turystyczne „Gromada”. Obecnie agroturystyka jako zorganizowana i prawnie usankcjonowana forma turystyki zaczyna przybierać bardziej skomercjalizowane formy. Obejmuje bowiem odpłatne wynajmowanie kwater letniskowych, organizowanie wyżywienia oraz świadczenie różnorodnych usług towarzyszących. Agroturystyka w takiej formie pozwala rodzinom rolniczym na uzyskanie dodatkowych źródeł dochodów, co jest szczególnie ważne w obecnej, bardzo trudnej sytuacji polskiego rolnictwa. Oprócz tego stwarza nowe możliwości użytkowe przestrzeni wiejskiej, zabudowań rolniczych, lokalnej infrastruktury. Kreuje dodatkowy rynek zbytu produktów żywnościowych, tańszych dla nabywców, oraz innych usług, głównie niematerialnych. Przyczynia się także do ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego wsi oraz aktywizacji gospodarczej terenów wiejskich, będąc jednym z elementów wielofunkcyjnego rozwoju.

Literatura

- GAWORECKI W.: Turystyka. PWE, Warszawa 1998.
- JACHIMOWICZ E.: Edukacja ekologiczna i jej rola w ochronie środowiska naturalnego. [w:] Problemy rozwoju turystyki na Wileńszczyźnie. Materiały pod red. Z.J. Przychodzenia. Wydaw. SGGW, Warszawa – Biała Waka 2000.
- KRUCZAŁA J.: Zagospodarowanie turystyczne. AE, Kraków 1986.
- MACIĄG J.: Agroturystyka. [w:] Rewitalizacja obszarów rustykalnych Europy. T. I. Red. naukowa A. Kaleta. Zakład Narodowy Ossolińskich, Wrocław-Warszawa-Kraków, 1996.
- MAJEWSKI J.: Turystyka wiejska – między rozwojem a ochroną dziedzictwa. W: Rozwój obszarów wiejskich w perspektywie integracji z Unią Europejską. Red. naukowa A. Kaleta. Wydaw. UMK Toruń, Toruń 1998.
- MAZURSKI K.R.: Obszary chronione szansą dla turystyki wiejskiej. [w:] Rozwój obszarów wiejskich w perspektywie integracji z Unią Europejską. Red. naukowa A. Kaleta. Wydaw. UMK Toruń, Toruń 1998.
- WOJCIECHOWSKA J., MORAWSKA A.: Dziedzictwo kulturowe Ziemi Łowickiej a turystyka wiejska. [w:] Dziedzictwo kulturowe polskiej wsi a turystyka wiejska. Materiały VII Ogólnopolskiego Sympozjum Agroturystycznego. KCDRR i OW w Krakowie. Kraków 1999.

Rural Tourism as a Tool of Reviving Rural Areas

Abstract

The paper concerns with economic and socio-cultural aspects of rural tourism development.

By presentation of cultural heritage of Ziemia Łowicka, the attempt was made to explain to the potential suppliers of tourist services the need for learning and extending these values amongst attending tourists. The recognition of this fact constitutes one of the important factors determining successful service activity.

The strengthening and recovering cultural identity of village should be accompanied by measures in the field of protection both natural environment and landscape. Therefore, the good solution of this problem is promoting the concept of alternative tourism, which will be not only economically effective but also environmentally, culturally and socially friendly.